Yabancı Sözcükler mi Türkçe Sözcükler mi Kullanılmalıdır

Ne kadar uysal, hoşgörülü bir ulusuz! Kendi değerlerimizi içimizde gizleyip başkalarının değerlerini öne çıkarmaktan geri kalmayız! Yabancı olan her şeye karşı ilgimiz, muhabbetimiz var. Bu ilginin kendi değerlerimizi yozlaştırdığını umursamayız. Yeter ki yabancı olsun. Bize yabancı olan soyut, somut nesneleri, adları, gelenek görenekleri, davranışları kendimize mal ederken iyisini kötüsünü de ayırt etmeyiz. Bu durumun örneklerini bilim insanında, devlet görevlilerinde, öğrencide kısaca aydın kesimin her katında çok açık bir biçimde görmekteyiz. Yetenek yarışması programlarında Türk gençleri Michael Jackson'm dansıyla yeteneğini ortaya koymaya çalışıyor. Muhabir, yaralandı yerine yara aldı diyor. Nasıl oluyor da başlıklı kâğıt açık ve anlaşılır bir terimken bunun yerine devlet memuru antet (Fr. entete), antetli kâğıt sözünü kullanıyor. Size döneceğim diye çeviri diline heves ediliyor. Bütün bunların altında yatan duygu nedir?

Tanzimat Dönemi'nden bu yana yabancı her şeyi anında benimsemeye, kullanmaya devam edegelmişiz. "Alafrangalık" benliğimize işlemiş. Yalnızca iki yüzyıldan bu yana kullandığımız Fransızca şu adaptasyon kelimesine ve kapsamına bakınız. Seyirlik oyunlarımızın birçoğu adaptasyon. Keşanlı Ali Destanı, Yedi Kocalı Hürmüz gibi bazı oyunlar dışında yeni diye ortaya koyduklarımız adaptasyon; Ahmet Vefik Paşa'dan Abdülhak Hamit'e ve bugün seyirlik eserlere, dizilere bakınız çoğu adaptasyon. Yaratıcılığımızı adaptasyon köreltmiştir. Adaptasyon ile ulusal edebiyat, ulusal dil, ulusal sanat yapılamayacağı dikkate alınmamış.

Başka bir ulusun edebiyatıyla, başka bir ulusun kelimeleri ve sanat ürünleriyle zevklerimizi, duygularımızı, kederlerimizi, sevinçlerimizi, mutluluğumuzu ifade etmeye çalışmışız. Buna karşılık yazarımız, sanatçımız, bilim insanımız adaptasyonu ve onun gerekliliğini bugün bile dilinden düşürmemiştir.

Günümüzde Fransa ile ilgili siyasi haberleri konu edenlerin, sorunu köşelerine taşıyanların pek çoğunun dilinde uyarlama bulamazsınız. Onlar jenerasyon, manipülasyon, manüpile etmek, deklare, deklarasyon, adapte etmek, adaptasyon'u özenle seçerler. Sabahları gazetelerdeki haber başlıklarını veren TRT sunucusu heyecanla bazen de öfkeyle haberini duyururken ilk sayfasındaki üst başlığı, haber başlığını sürmanşet (Fr. sur manchette) diye telaffuz ediyor veya başlıkta yerine manşette diye söze başlıyor.

Cumhuriyet'in bu genç bayanlarının genç erkeklerinin diline cankurtaran yerine ambulans yakışmıyor. Akşam haberlerinde konuşan devlet görevlisi, düzenleme yerine dilinden organizasyon'u düşürmüyor. Bu durumlar şüphesiz dile karşı bir umursamazlık içinde olduğumuzu gösteriyor. Bizim dışımızdaki ileri ülkelerde aydınlar dil karşısında titiz olmaya çalışır. Araplar da bu konuda duyarlıdır. Bozuk, çalışmayan, kullanım dışı kalan bir asansörün kapısına Türk işçisi out of order levhasını asabiliyor! Türk gazeteci game over diye başlık atabiliyor! Türk esnafı tabelasını İngiliz alfabesindeki harflerden yararlanarak yazdırabiliyor.

Sanatçı sahnedeyken şarkılarını dinleyenlere bir öneride bulunuyor: "Gelin bugün birbirinize I love you söyleyin. Ona göre "Seni seviyorum. " basit ve yerli bir ifade oluyor. Kibar, görgülü, nazik, ince gibi daha başka kelimeleri bir yana bırakıp centilmen (Fr. gentleman) demek kişide ayrıcalık yaratıyor! İyi hatırlarım, sabahleyin birbirine bonjur (Fr. bonjour) diye hitap edenler vardı. Fransızca bonsuvar (bonsoiree) sözünü de iyi geceler için kullanırlardı.

O tarihlerde yazılan romanlarda bunların örneklerini bulmak mümkündür. “İyi” anlamındaki bon sözü bir de bonservis (Fr. bon service) sözünde yaşıyor. Ayrıca aynı kelimeden yapılmış bir de Fransızca bonkör (Fr. boncoeur) var dilimizde. Gece sahnelenen oyunun adı bizde suare (Fr. soireee) dir. Neyse ki mersi (Fr. merci)’den yavaş yavaş kurtulmaya başladık. Tren, vagon, kondüktör, gar, ray, istasyon, kuşet, gişe, bilet vb. demir yolu ulaşımıyla ilgili yabancı kelimelerden birkaçıdır. Bunlardan kurtulmak herhâlde artık mümkün olmayacak ve bu seyahat, terimlerinin tamamı

Fransızca olan kelimelerle geçecek. Bunlardan ray, vagon, kondüktör, (i)stasyon İngilizcede de aynı yazımla kullanılır. Şimdilik demiryolu kelimesiyle avunmaktan başka çaremiz kalmadı. Fransızca “yürü” anlamına gelen marş (marche) bir askerî terim olarak Türkçede yaşar. Aynı kelimeden bir de demir yolu terimi marşandiz (Fr. marchandise) var. İşleviyle uyuşmayan kelimeye Türkçede bulunan yük treni sözü bile sözlüklerin sayfaları arasında kalmıştır. Bu manzara yalnızca demir yolu ile ilgili kelimelerde görülmez. Giyim kuşam adlarımız da bundan farklı değildir. (…)